

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра **_Фінансового менеджменту та фондового ринку**
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 072 Фінанси,
банківська справа та страхування
(шифр та найменування спеціальності)

освітньо-професійна програма Фінанси, фінансовий менеджмент
та страхування
(назва програми)

на тему: **«Особливості морського страхування в Україні»**
(назва теми)

Виконавець:

студентка факультету **ФБС**

Догадаєва Інна Олександрівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

старший викладач

(науковий ступінь, вчене звання)

Бондаренко Павло Валерійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми У сучасних умовах розвитку міжнародних зв'язків значну роль відіграє морський транспорт, перевезення яким користуються попитом у підприємств великого та середнього бізнесу, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність. У багатьох країнах світу морський транспорт займає важливе місце в транспортній системі. Перевагами морських перевезень є порівняно низька вартість у розрахунку на одиницю ваги та можливість транспортування вантажів різних властивостей і розмірів при забезпеченні їх збереження. Сьогодні Україна є важливим транспортним вузлом, що дозволяє пов'язувати Європу, Азію і Близький Схід. Тому розвиток транспортної галузі, зокрема морського транспорту, може збільшити обсяги перевезень територією України, підвищити її транзитний потенціал. Але в нього багато ризиків, тому що судно та вантаж можуть загинути в наслідок шторму, мілини тощо.

Мета дослідження є на основі узагальнення теоретичних та методичних підходів щодо страхування морського транспорту запропонувати практично спрямовані рекомендації до розвитку морського страхування в Україні.

Завдання дослідження:

- виявити основи особливостей морського страхування;
- надати види та класифікації морського страхування;
- охарактеризувати міжнародне-правове регулювання морського страхування;
- охарактеризувати ринок морського страхування в Україні;
- проаналізувати загальну фінансову діяльність з морського страхування ТОВ «Українська страхова група»;
- спрогнозувати перспективи розвитку морського страхування ТОВ «Українська страхова група»;
- охарактеризувати фінансових проблем з морського страхування в Україні;

- надати пропозиції поліпшення фінансової діяльності з морського страхування СК «Українська страхова група».

Об'єкт дослідження є процес страхування морського транспорту, вантажу та відповідальності морського судовласника на сучасному етапі розвитку страхового ринку України.

Предмет дослідження є економічні відносини між страхувальником і страховиком, що виникають в процесі морського страхування.

Методи дослідження Методи теоретичного узагальнення при визначенні сутності морського страхування та класифікації його видів; статистичні, табличні та графічні методи для аналізу динаміки показників зі морського страхування; економіко-математичні методи для прогнозування перспективи розвитку ринку морського страхування.

Інформаційна база дослідження В процесі написання роботи були використані законодавчі акти України, нормативні матеріали, підручники, посібники, матеріали періодичних видань, дані Державної служби статистики України, річні звіти Національного банку України, фінансова звітність ТОВ «Українська страхова група», інтернет-ресурси.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (35 найменувань) та 12-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 73 сторінок. Основний зміст викладено на 56 сторінках. Робота містить 10 таблиць, 11 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи бакалавра опубліковано 1 тези: Догадаєва І. Сучасний стан морського страхування в Україні. *Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами*: V Всеукр. науково-практ. інтернет-конф. студентів, аспірантів та молодих вчен., м. Київ, 17 листоп. 2021 р. Київ, 2021. С. 202–205..

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні основи морського страхування в Україні»* виявлено сутність морського страхування; охарактеризовано класифікацію морського страхування; описано особливості міжнародно-правового регулювання морського страхування;

У другому розділі *«Практичні основи морського страхування в Україні на прикладі СК «Українська страхова група»»* охарактеризовані тенденції розвитку ринку морського страхування в Україні; проаналізована загальна фінансова діяльність з морського страхування СК «Українська страхова група»; прогнозовано перспективи розвитку морського страхування СК «Українська страхова група»;

У третьому розділі *«Шляхи удосконалення розвитку морського страхування в Україні на прикладі СК «Українська страхова група»»* охарактеризовані загальна характеристика фінансових проблем морської галузі України; надані пропозиції поліпшення фінансової діяльності з морського страхування СК «Українська страхова група».

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

- 1- Головним законодавчим актом в Україні, що регулює умови морського страхування, є прийнятий 9 грудня 1994 р. Кодекс торговельного мореплавства України, який, в свою чергу, має окремий розділ VIII «Морське страхування». А також детально розглянули даний кодекс, та відзначили, що він містить важливі положення. А саме: правовий стан судна, екіпажу; організація перевезень; договори морського перевезення вантажів, пасажирів; буксировка; морське страхування; загальна аварія; порядок відшкодування збитків від аварії суден; межі відповідальності судновласників; порядок пред'явлення і розгляд претензій та позовів, що витікають із договорів морського перевезення і строки позовної давності за ними.
- 2- При розгляді страхування морського транспорту, ми зазначили умови страхування від різних ризиків та додаткові умови, які об'єднали до трьох груп. При розгляді страхування вантажів та багажу (вантажобагажу) ми зазначили види відповідальності зі страхування вантажу: з відповідальністю за всі ризики; з відповідальністю за окрему аварію⁴ без відповідальності за пошкодження, крім випадків загибелі. А також зазначали одні із основних правил перевезення Інкотермс. А вже при розгляді страхування цивільного захисту власників водного транспорту (включаючи відповідальність перевізника) ми зазначили про найбільш відому назву для цього виду страхування «Пі енд Ай» (P&I – Protection and Indemnity), що має такий переклад – «страхування захисту й відшкодування», а займаються даним видом страхування – «Клуб Пі енд Ай» (P&I Clubs). Також звернули увагу, що умови клубного страхування мають індивідуальний характер та відрізняється між собою залежно від потреб судновласників, які й є членами клубів та охоплюють різноманітні майнові інтереси судновласників. Зазначили приклади

різних напрямів страхового захисту клубним страхуванням майнових інтересів судновласників, а також, що є додаткові страхування за бажанням власника.

- 3- В Україні морське страхування регулюються на основі цілого ряду міжнародних угод та Кодексу торгівельного мореплавства України. До переліку основних міжнародних угод ми віднесли: Закон про морське страхування 1906 року та Закон про власність 1925 року. А також детально розглянули 2 статuti, які внесли зміни у Закон про морське страхування 1906 року, а саме Закон про споживче страхування (розкриття інформації та подання) 2012 року («CIDRA»), а також Закон про страхування 2015 року.
- 4- Ми розглянули динаміку перевезень вантажу морським транспортом та побачили, що немає сталого зростання, або падіння, значення з кожним роком коливаються з різних причин, що впливають на перевезення морським транспортом. Також розглянули динаміку перевезень вантажу морським транспортом за видами вантажу, та побачили, що домінуючими вантажами є тарно-штучні вантажі та сипучі вантажі. Після ми перейшли до розгляду динаміки перевезень морським транспортом в розрізі внутрішнього та закордонного сполучення. Обсяги закордонного сполучення значно більше, ніж внутрішнього. Далі ми розглянули топ -10 страхових компаній із добровільного страхування водного транспорту (морське каско) за 9 місяців 2021 року, а також топ-10 страхових компаній із добровільного страхування відповідальності власників водного транспорту за 9 місяців 2021 року. Побачили, що лідируючі позиції займають майже одні й ті ж страхові компанії. А далі ми розглянули скільки страхових компаній функціонувало на ринку морського страхування за 2017- 9 місяців 2021 року, та побачили, що їх кількість значно зменшилась, однією з причин стала зміна регулятора страхового ринку.
- 5- Динаміка обсягів валових премій ТОВ СК «Українська страхова

група» від морського страхування за 2017-2021 рр, та побачили позитивну динаміку. Далі розглянули динаміку страхових виплат ТОВ СК «Українська страхова група» за 2017-2021 рр., та побачили, що в деякі роки взагалі не було виплат, а у 2020 були максимального значення. А також ми розглянули яку позицію на ринку морського страхування займає СК «Українська страхова група», то побачили, що вона займає лідируючі позиції з даного виду страхування.

6- Розглянули динаміку валового доходу СК «Українська страхова група» за період 2018-2020рр., та побачили, що доходи з кожним роком зростають приблизно на 30%, в основному завдяки реалізації страхових послуг. Потім розглянули динаміку чистого прибутку СК «Українська страхова група» за період 2018-2020 рр., побачили, що у 2019 році обсяги чистого прибутку знизилися через відкриття нових відділень, а вже у 2020 році зросли, та були більше ніж у 2018 році на 89,15%. Далі ми розглянули динаміку валових витрат СК «Українська страхова група» за період 2018-2020рр, та побачили, що й витрати з кожним роком зростали, але приблизно на 40% . Далі перейшли до розгляду динаміки пасивів СК «Українська страхова група» за період 2018-2020 рр., побачили, що вони зростають з кожним роком, але в основному завдяки довгостроковим зобов'язанням і забезпеченням. А далі перейшли до кореляційно-регресійного аналізу, створили матрицю для розрахунку моделі генерування валових страхових премій СК «Українська страхова група», та спрогнозували волові страхові премії на 2021 та 2022 рр.

7- Основні проблеми ми виділили такі, як неактуальна нормативно-правова база, важкість реєстрування судна під українським прапором, агресія зі сторони Російської Федерації, слабка конкурентність портів, зниження обсягів суднобудівництва. А далі запропонували такі шляхи для вирішення цих проблем: удосконалення законодавства, пом'якшення умов отримання права плавання під прапором України,

забезпечити розвиток морського транспорту, удосконалення портів.

- 8- До основних фінансових проблем ми віднесли збільшення видатків, більше ніж доходів, війна, заборона морської діяльності. Та виходячи з сукупності всі цих фактів ми запропонували такі заходи для поліпшення фінансової діяльності СК «Українська страхова група»: розширяти діяльність, змінити політику управління компанією, активізувати маркетинг, доповнити перелік страхових продуктів, розробити заохочення для клієнтів, співпрацювати з іноземними компаніями.

АНОТАЦІЯ

Догадаєва І.О., «Особливості морського страхування в Україні»,
(*прізвище та ініціали студента*) (*назва кваліфікаційної роботи*)
кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності
«072 Фінанси, банківська справа та страхування» за освітньо-професійною програмою
Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2022 рік

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – є процес страхування морського транспорту на сучасному етапі розвитку страхового ринку України.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти морського страхування - виявлено сутність морського страхування; охарактеризовано класифікацію морського страхування; описано особливості міжнародно-правового регулювання морського страхування.

Проаналізовано практичні аспекти морського страхування в Україні на прикладі СК «Українська страхова група» - охарактеризовані тенденції розвитку ринку морського страхування в Україні; проаналізована загальна фінансова діяльність з морського страхування СК «Українська страхова група»; прогнозовано перспективи розвитку морського страхування СК «Українська страхова група».

Запропоновано шляхи удосконалення розвитку морського страхування в Україні на прикладі СК «Українська страхова група» - охарактеризовані загальна характеристика фінансових проблем морської галузі України; надані пропозиції поліпшення фінансової діяльності з морського страхування СК «Українська страхова група».

Ключові слова: морське страхування, страхування власників водних засобів

ANNOTATION

Dogadaeva IO, «Features of marine insurance in Ukraine»,
(*students surname and initials*) (*work title*)
thesis for Master degree in specialty «072 Finance, banking and insurance»
under the program «Finance, Financial Management and Insurance»,
Odessa National Economic University
Odessa, 2022

Thesis consists of three chapters. Object of study there is a process of maritime transport insurance at the present stage of development of the insurance market of Ukraine.

The theoretical aspects of marine insurance are considered in the work - the essence of marine insurance is revealed; the classification of marine insurance is characterized; features of international legal regulation of marine insurance are described.

The practical aspects of marine insurance in Ukraine are analyzed on the example of IC "Ukrainian Insurance Group" - the tendencies of development of the marine insurance market in Ukraine are characterized; the general financial activity on marine insurance of the Ukrainian Insurance Group Insurance Company is analyzed; prospects for the development of marine insurance of the Ukrainian Insurance Group are forecast.

Ways to improve the development of maritime insurance in Ukraine on the example of IC "Ukrainian Insurance Group" - described the general characteristics of the financial problems of the maritime industry of Ukraine; proposals for improving the financial activities of marine insurance of the Ukrainian Insurance Group were provided.

Key words: health insurance, voluntary health insurance